
Het geloof van de Kanaänitische vrouw

25 februari 1526 te Wittenberg

M. Luther

‘O vrouw, groot is uw geloof.’ Mattheüs 15:21-28

Er is in deze vrouw niet alleen maar een gewoon geloof, er is in haar een volmaakt en een strijdvaardig geloof, een geloof dat standhoudt en dat zegeviert over God zelf. Er is niet veel voor nodig om van God te verwachten dat Hij onze buik zal voeden et cetera, en het is ook nog geen sterk geloof om te weten dat Hij jullie je zonden zal vergeven. Maar het is het hoogste geloof, als we kracht genoeg hebben om God zelf te overwinnen wanneer Hij zich tegen ons keert en we met Hem moeten vechten.

Zo staat het geschreven over de aartsvader Jakob. ‘Toen hij alleen aan deze kant van de rivier achterbleef en bad, kwam er een engel die met hem worstelde en hem wilde wurgen.’ (De engel nam hier de plaats in van God.) Hoeveel kracht had Jakob nu in vergelijking met de engel? En toch vocht hij met hem tot aan de morgen; en het was een zo hevig gevecht dat Jakob dacht dat God zelf met hem vocht. Toen greep Jakob zich vast aan het woord dat de Heer tegen hem had gesproken: ‘Ik zal je weldoen en je zaad maken als het zand aan de zee’, en hij liet hem niet los tot hij hem had gezegend; en zo vocht hij daar met God, net als hier deze vrouw. Daarom gaf de Heer hem de naam ‘Israël’, hetgeen betekent: ‘Hij die vecht met God.’ Hij zegt daarmee tegen hem: ‘Wanneer je God kunt overwinnen, hoeveel eerder dan niet de mensen!’ ‘Iemand die vecht met God en Hem overwint’ - dat is een hoge naam voor een mens!

Precies hetzelfde gevecht zie je hier bij die vrouw. Ze was een vrouw uit Kanaän en hoorde niet tot het volk van Israël. Maar het geval wilde dat Christus had besloten het gebied van Israël te verlaten en dat Hij naar het gebied van de heidenen kwam: daar hield Hij zich een tijd lang verborgen.

Op de dag waarop Hij aankomt in het gebied van de Kanaänieten, verzamelt de vrouw moed en gaat naar Hem toe en vraagt Hem om zijn hulp. Markus zegt dat ze over Hem had horen vertellen; want deze man stond er overal in Judea om bekend dat Hij iedereen hielp. Uit dat gerucht putte zij haar geloof; ze vertrouwt erop dat Hij ook haar helpen kan; anders was ze niet achter Hem aangelopen. Uit geloof roept ze Hem aan. Ze twijfelt er niet aan dat Hij haar zal helpen en rust niet voor Hij dat heeft gedaan. Het was al veel dat ze naar Hem

toekwam, omdat ze immers een Syro-Fenicische, of zoals Markus schrijft een Kanaänitische was. (Allebei was waar.) Des te bewonderenswaardiger is het dat ze zo vermetel is om Christus aan te roepen, hoewel ze een heidin is.

Maar Christus gedraagt zich heel anders dan ze over Hem heeft gehoord. Hij laat haar voor gek staan en antwoordt haar met geen woord. Maar zij denkt: 'Iedereen heeft Hij geholpen. Moet ik de gebeten hond zijn? Waarom is Hij zo hard tegen mij?' Het was een zware slag voor haar geloof, want we moeten wel begrijpen: uitgerekend degene in wie ze vertrouwen stelt, is hard tegen haar. De blinde over wie we veertien dagen geleden hoorden, verging het beter; hij werd gekoeioneerd door de mensen, maar hier koeioneert Christus, die toch moet troosten.

Wat zouden wij doen als God ons zo'n streek leverde? Maar zij bekommert zich er niet om, het is of ze het helemaal niet merkt, of ze een aambeeld is waarop God zijn slagen laat vallen; ze blijft zich ondanks alles vastklampen aan wat zij, zoals Markus zegt, over Hem heeft horen vertellen. En ze blijft erbij: 'Die man is vriendelijk, Hij heeft niemand zijn hulp nog geweigerd.' Daarvan is haar hart zo vol dat de twijfel zelfs niet bij haar opkomt dat Hij misschien anders zou kunnen zijn dan ze over Hem heeft gehoord.

Zo luidt de leerregel die ik al eerder met jullie heb besproken, namelijk: dat het geloof zich vasthoudt aan het woord alleen. Het geloof sluit zijn ogen en oren en al het andere ook, en wil nergens van weten behalve dat Christus de Heiland is. En het wikkelt zich in die woorden en het laat zich die woorden niet meer afnemen; eerder nog werden hemel en aarde één. En wanneer de Satan ons daaruit zou loswikkelen, zodat we nog iets anders zouden moeten denken behalve die woorden, dan is er geen hulp meer voor ons, want die ligt in het woord alleen.

In Jesaja zegt de Heer: 'Luister, verschoppelingen, jullie liggen gebed in de moederschoot!' Hier noemt de Heer zijn woord een moederschoot; in dat woord liggen wij en worden wij gevormd en geschapen zoals de kindertjes in de moederschoot. Hetzelfde beeld gebruikt Paulus, wanneer hij zegt: 'Ik heb jullie tot leven gewekt door het evangelie.' 'Het evangelie is mijn moederschoot, waarin ik tot leven ben gewekt.' Maar ook de christenheid moet weer kinderen grootbrengen voor het eeuwige leven; daarom mag men het woord niet verachten, omdat in het woord immers alles besloten ligt. Zo doet ook de vrouw hier: ze laat zich niet losrukken van het woord. Ze ziet hoe Hij tegen haar zwijgt en haar de rug toekeert, louter dingen die iemand wantrouwig moeten maken; maar ze houdt vast aan het woord waarin ze is gewikkeld.

Een tweede keer wordt ze nog zwaarder op de proef gesteld. De apostelen werpen zich op als haar advocaten en zeggen tegen Jezus: 'Wil je je schuilhouden? Dan moet je dat anders aanpakken!' Lees het maar na bij Markus, die

vertelt: 'Jezus wilde niemand laten weten dat Hij er was; en toch kon Hij niet verborgen blijven, want de vrouw had Hem opgemerkt.' Maar hier helpt ook de voorspraak van de apostelen niets. Het is een grote troost wanneer we weten dat anderen, en met name heiligen, voor ons bidden. Ik zou alle bezittingen en rijkdommen van deze aarde willen geven voor het gebed van één enkele heilige man. Want Jezus heeft zijn leerlingen beloofd: 'Wat jullie zullen vragen in mijn naam, dat zal Ik jullie geven.' Maar hier weigert Hij opnieuw om te doen wat Hem wordt gevraagd, in strijd met zijn eigen woord en belofte.

Zijn reden is: 'Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van het huis Israël.' 'Deze hier,' zegt Hij, 'is een Kanaänitische.' Met een enkel woord heeft Hij daarmee verklaard waarom Hij haar niet helpen wil. Hoe hard moet die klap aankomen: 'Ik heb wel beloofd dat Ik gebeden zal verhoren, maar Ik heb het niet beloofd aan jou!'

Als iemand op die manier van zijn hoop wordt beroofd, dan is er hulp noch raad meer; want alle heiligen laten mij in de steek wanneer Hij zegt dat Hij wel met zijn geschenken naar Israël is gekomen, maar dat ik geen Israëliet ben. Zo wordt iemand niet alleen afgewezen door een gebaar, maar ook door het woord! Want Hij verklaart dat dit woord niet voor haar is bestemd. Dat betekent het wanneer Hij zegt: 'Ik moet de opdracht vervullen waarvoor Ik ben gezonden, en wel voor Israël.'

Als er in deze vrouw hier een zwak geloof was geweest, dan had ze nu opgegeven; honderd anderen zouden de moed hebben verloren. Maar zij laat zich het woord niet afnemen door een ander woord; want ze houdt vast aan wat ze over Christus heeft horen vertellen, zelfs als Hij haar van dat vertrouwen wil beroven door gebaren en door woorden.

Gods woord is tweeledig: het eerste woord dat Hij spreekt, dat meent Hij ernstig; namelijk wanneer Hij de vergeving van onze zonden door Christus predikt. Dat is de hoeksteen waarop het geloof moet blijven rusten. Wanneer God nu een tweede, tegengesteld woord zou spreken dat ook Gods woord zou zijn en dat met dat eerste woord in tegenspraak was, dan zou ik in zo'n geval zeggen: 'Tweeledig zijn zijn woorden. Het eerste woord, dat God het eerst heeft gesproken, daaraan houd ik mij vast, daaraan hecht ik; want dat meende Hij ernstig. Daarom blijf ik daarbij; als Hij daarna het tegendeel zegt, dan deert mij dat niet. Zelfs als iedereen, ja zelfs als Hijzelf een tweede, tegenovergesteld woord zou spreken, dan zou ik toch niet aflaten van dat eerste woord.'

Dat tweede woord wordt gesproken door Mozes; hij doet dat om je op de proef te stellen, om te zien of je zult vasthouden aan het eerste woord. In dit geval zou dat betekenen dat de vrouw het eerste woord misschien anders zou zijn gaan uitleggen en dat ze zich zou zijn gaan richten naar het tweede woord, dat zei dat Christus alleen was gezonden naar Israël. Maar ze zegt tegen zich-

zelf: 'Ik moet bij het eerste woord blijven dat ik heb gehoord. Als er later nog een tweede woord is, dan moet Hij dat woord maar uitleggen zoals Hijzelf wil. Ik bekommer me er niet om; want met dat tweede woord meent Hij het niet zo ernstig.' Ik moet denken: 'Allebei die woorden zijn Gods woord, maar het eerste is zijn ernst, het tweede niet. In ere houden wil ik het, want het is zijn woord, maar het is niet zijn ernst.' Ten slotte zul je dan zien hoe alle bitterheid verandert in louter zoete spijs. Zo hield ook Jakob zich vast aan het eerste woord, hoewel er daarna nog een tweede volgde.

Als we Christus op grond van onze doop als de Heiland erkennen, en als je voelt dat Hij de woorden die Hij bij die gelegenheid over je uit liet spreken ernstig meent, dan moet je alle menselijke schepsels met hun bedenkingen verder vergeten, want anders is die doop voor jou van geen waarde. Als Hij eerst zou zeggen: 'Ze geldt', en als Hij daarna iets anders zou zeggen, namelijk: 'Ze is voor jou van geen waarde', dan moet je vasthouden aan zijn eerste woord.

Zo blijft die vrouw erbij dat Hij een vrome Messias is, zoals Markus vertelt. Ze denkt: 'Al zegt Hij: "Ik ben niet naar jou toegestuurd", wat gaat mij dat aan? Ik lig in het eerste woord als een kind in de moederschoot.' Zo slaat ze Gods woord weg met Gods woord; ze verwerpt hier God met God! Dat is nog eens een kunststuk: Gods woord verwerpen omwille van Gods woord, God verachten omwille van God!

Nu geeft Christus haar nog een derde klap. Haar geloof aan het eerste woord brengt haar ertoe Hem aan te roepen om hulp; maar dan gedraagt Hij zich wel heel vreemd tegen haar, want Hij zegt: 'Het gaat niet aan om het brood af te nemen van de kinderen en het voor de honden te gooien.' Dat wil zeggen: wat niet van Israël is, dat zijn honden.

Zie dat eens aan, hoe kan Hij iemand zo behandelen? Maar ze doet een meesterlijke zet, ze houdt Hem aan zijn woord! Ze zegt: 'Doe maar wat Je gezegd hebt, geef het brood maar aan de kinderen. Maar Je zult me toch niet het recht willen ontzeggen van een hond: al mag hij niet mee aanzitten aan tafel, hij mag toch de kruimels eten die van de tafel van zijn baas vallen.'

Hierop, op deze woorden van de vrouw, kan Hij niets zeggen, omdat ze niets tegen het woord van Christus heeft gezegd. Ze erkent immers dat ze bij de honden hoort, en zegt: 'De Israëlieten zullen de hele schat hebben die Je hun hebt gebracht; maar er zal toch ook nog wel iets voor ons heidenen overschieten.' Groter dan ooit is het geloof in deze vrouw: ze klampt zich vast aan het eerste woord, en houdt tegelijk vol dat alles wat uit Christus' mond komt, Gods woorden zijn. Als Hij zo met jou zou spreken, zou je al duizend keer eerder wanhopig zijn geworden. Maar zij houdt vast aan de stelregel: 'Het eerste woord is het laatste woord! Al het andere gaat mijn hart niets aan; want het houdt zich vast aan het eerste woord.'

Zo overwint ze, omdat ze met kracht vasthoudt aan het eerste woord. Nu is ze geen 'hond' meer, maar zegt Hij tegen haar: 'Jou zal geschieden zoals je wilt!' Nu zijn de hardvochtige woorden van voorheen verdwenen; het eerste woord is het woord dat men moet leren en moet kennen. Het tweede woord is het woord van de verzoeking.

Zo wordt een christen niet alleen in vleselijke verzoeking gebracht door de Satan en de wereld, maar ook door God. Die kunst moeten ook wij leren, namelijk de kunst van deze vrouw die instemt met het woord van God. Als we tegen ieder woord van God ja konden zeggen, dan zouden we zalig zijn. Zij zei ja tegen het oordeel: 'Je bent een zondaar, een kind van de dood en van de hel.' Dit oordeel is uitgevaardigd over alle mensen; want wij zijn zondaars en 'het loon van de zonde is de dood'. We zouden dat oordeel graag ongedaan willen maken en de oorkonde graag willen verscheuren. We worden door dat oordeel opgeschrikt tot in ons diepste wezen en lopen hulpeloos rond en willen goede werken doen en willen aan Gods toorn ontkomen. Maar de ware kunst is er ja tegen te zeggen, zoals die vrouw.

Maar het is geen geringe kunst om uit het diepst van je hart te kunnen zeggen: 'Het is waar dat ik van de Satan ben.' Maar als je dat kunt, dan kan je vervolgens ook zeggen: 'Geef me nu ook het recht van de zondaars, namelijk het recht om te mogen vertrouwen op uw erbarmen. U belooft de zondaars toch vergeving van hun zonden; U leidt hen naar de hel en U leidt hen daar weer uit. Dat zijn uw eigen woorden. Omdat ik nu een verdoemde zondaar ben zoals uw woorden luiden, doe dan ook aan mij zoals U hebt beloofd dat U zult doen aan de zondaren!'

Zo, met zulke woorden, dwing ik God. In dezelfde geest zegt David: 'Ik heb gezondigd voor uw aangezicht; dat beken ik, opdat U rechtvaardig zult zijn in uw woord.' En Paulus zegt hierover: 'Gods rechtvaardigheid is een uitnemend ding, mij dorst daarnaar!' Dat wil zeggen: 'Ik erken graag dat U een oordeel heeft gesproken dat waar is, namelijk dat ik verdoemd ben, en ik erken dat ik niet doe wat ik moet doen, en dat U gelijk heeft.' Als wij God die eer geven, dan verhoogt Hij omgekeerd ons weer, zoals in 1 Samuël 2 geschreven staat: 'De Heer maakt arm en maakt rijk; Hij verlaagt en verhoogt.' Dat moeten wij leren, opdat wij Gods oordeel niet zullen vrezen maar ons zullen bekennen tot zijn woord, dat zegt dat wij verdoemde zondaars zijn; dan trekt Hij je er zeker weer uit...

Jaap van der Laan, *Van God gesproken. De mooiste preken sinds de bergrede* (Amsterdam Vesuvius 2007) 105-111. Vertaling door Hans Vlaanderen.